

PENIAZE A BYT

Odporúčanie:

Ak požadujete

sociálnu výpomoc,

nežiadate o almužnu.

Podľa zákona máte za
stanovených

podmienok na pomoc
nárok!

Rozchod s násilníckym partnerom prináša so sebou často existenčné obavy a otázky:

Z čoho a kde budem v budúcnosti žiť?

SOCIÁLNA POMOC A POMOC V HMOTNEJ NÚDZI

Ak žena po opustení spoločnej domácnosti alebo rozvode nemá žiadny vlastný príjem, ak nemá nárok na iný príjem než napríklad na dávku v nezamestnanosti či rodičovský príspevok, alebo ak má nízky príjem, môže požiadať o dávku v hmotnej núdzi (ďalej len DHN) na odbore sociálnych vecí a rodiny príslušného ÚPSVaR. Pomoc v hmotnej núdzi má zákonom určenú úlohu formou finančnej a vecnej pomoci zabezpečovať základné životné podmienky pre ľudí, ktorí pomoc potrebujú, ktorí nemajú žiadny alebo len minimálny vlastný príjem, alebo ktorí — ako napríklad osamelé matky — nie sú schopní alebo sa nemôžu užiť sami vlastnou prácou.

Poskytovanie sociálnej pomoci je upravené v zákone o sociálnej pomoci. Sociálna pomoc v zmysle tohto zákona zahŕňa sociálnu prevenciu, riešenie sociálnej núdze a riešenie sociálnej núdze občana či občianky s ťažkým zdravotným postihnutím kompenzáciou sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia. Poskytovanie dávky a príspevkov na pomoc v hmotnej núdzi je upravené v zákone o pomoci v hmotnej núdzi. Poskytuje sa vtedy, ak si občan či občianka nemôže sama a ani s pomocou rodinných príslušníkov zabezpečiť základné životné podmienky (t. j. jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie). Hmotná núdza je stav, keď príjem občana či občianky a spoločne posudzovaných fyzických osôb nedosahuje životné minimum stanovené zákonom o životnom minime a nemôžu si príjem zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením. O dávku v hmotnej núdzi môže požiadať aj cudzinka, iná štátna príslušníčka, azylantka.

Informácie o oprávnenosti nároku a o výške dávky v hmotnej núdzi (DHN) poskytuje odbor sociálnych vecí a rodiny príslušného ÚPSVaR.

Pri podaní žiadosti musí žena preukázať svoje príjmy (prípadne objasniť finančnú situáciu) alebo doložiť, že nemá žiadny alebo len minimálny príjem a nevlastní nijaký majetok. Za majetok sa považujú napríklad vkladné knižky, klenoty, vlastné auto (nie však v prípade, keď jeho hodnota nie je vyššia ako 35-násobok sumy životného minima, alebo keď sa využíva na individuálnu prepravu z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia), chata a poľnohospodárska pôda, ktorá neslúži bezprostredne pre vlastnú potrebu, nehnuteľnosť, ak sa nevyužíva na primerané trvalé bývanie.

Aj keď žena má minimálny príjem (alebo nízky príjem), možno jej poskytnúť čiastku dávky v hmotnej núdzi (t.j. doplnenie príjmu do výšky životného minima). Dávka a príspevky k dávke sa poskytujú aj na každé dieťa, o ktoré sa žena stará. Prípadné výživné sa z tejto sumy odpočítava. Ak žena nemá prácu, musí sa zaevidovať na úrade práce a požiadať o dávku v nezamestnanosti. Ak na ňu nemá nárok, ak je dávka nízka, alebo ak sa jej vyplácanie skončí, poskytne sa žene dávka v hmotnej núdzi. Okrem toho žena musí dosiahnuť súdne určenie výživného (na deti a prípadne na seba), aby si manžel plnil vyživovaciu povinnosť. Na výplatu dávky v hmotnej núdzi vzniká nárok (iba) od prvého dňa mesiaca, v ktorom o ňu žena požiadala.

Dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke sa môžu vyplácať aj preddavkovo, napr. do právoplatného rozhodnutia súdu o výživnom. Následne, keď súd vo veci rozhodne, žena musí vrátiť poskytnuté finančné prostriedky odboru sociálnych vecí a rodiny, v prípade, že súd rozhodne o výživnom odo dňa, keď žene bola priznaná dávka spolu s príspevkami k dávke. Ak si manžel neplní súdom určenú vyživovaciu povinnosť, vypláca sa žene dávka nahrádzajúca výživné a príslušná suma sa vymáha od muža.

Odporúčanie:

Nezriekajte sa dobrovoľne výživného pre seba a deti od svojho manžela, pretože nebudete mať nárok na dávku v hmotnej núdzi, príspevky k nej ani na jednorazovú dávku v hmotnej núdzi.

PRÍSPEVKY K DÁVKE V HMOTNEJ NÚDZI A JEDNORAZOVÁ DÁVKA V HMOTNEJ NÚDZI

Mestské a obecné úrady poskytujú príspevky k dávke v hmotnej núdzi a jednorazovú dávku v hmotnej núdzi.

Jednorazová dávka v hmotnej núdzi

Slúži na úhradu mimoriadnych výdavkov na nevyhnutné ošatenie, základné vybavenie domácnosti, zakúpenie školských potrieb a na mimoriadne liečebné náklady. Podmienkou jej poskytnutia je, že žena alebo rodina je v hmotnej núdzi a vypláca sa jej DHN. Jednorazová DHN sa poskytuje do výšky preukázaných skutočných nákladov, najviac však do výšky trojnásobku životného minima.

3

Odporúčanie: Ešte predtým, ako sa rozidete s partnerom, zistite si na príslušnom odbore sociálnych vecí a rodiny ÚPSVaR, aké formy finančnej a vecnej pomoci existujú, aby ste si mohli utvoriť obraz o svojej budúcej životnej situácii.

Odporúčanie: V každom prípade sa informujte, na aké výživné od partnera máte nárok a asi v akej výške; zistite si, aké bude mať pre vás dôsledky, ak o výživné nepožiadate.

Príspevok na bývanie

Touto dávkou štát pomáha domácnostiam s nízkymi príjmami pri úhrade výdavkov spojených s užívaním bytu alebo rodinného domu. Nárok na príspevok na bývanie si môže uplatniť žiadateľka, ktorej je vyplácaná DHN a ktorá je nájomníčkou bytu (obecného, družstevného), vlastníčkou bytu alebo rodinného domu. Výška príspevku je stanovená zákonom a závisí od počtu posudzovaných osôb (t. č. 1490,- Sk mesačne, ak je žena sama, a 2350,- Sk pre rodinu). Požiadateľ o príspevok môže žena na mestskom alebo obecnom úrade. Podmienky nároku sa prehodnocujú raz za 6 mesiacov.

Príspevok na zdravotnú starostlivosť

Poskytuje sa na výdavky spojené s úhradou za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti (t. č. 60,- Sk mesačne pre ženu a pre každé dieťa). Podmienkou je, že je žene vyplácaná DHN.

Aktivačný príspevok

Príspevok má podporovať získanie, udržanie alebo zvýšenie vedomostí, odborných zručností alebo pracovných návykov (t. č. 1900,- Sk mesačne). Požiadateľ o príspevok môže žena, ktorej je vyplácaná DHN a ktorá sa zúčastňuje na vzdelávaní, zvyšuje si kvalifikáciu, vykonáva menšie obecné služby alebo dobrovoľnícke práce na základe dohody s úradom alebo obcou. Nárok na príspevok môže mať žena vedená v evidencii nezamestnaných, aj žena, ktorá je zamestnaná. Príspevok sa poskytuje najviac na 6 mesiacov, resp. 24 mesiacov (ak žena študuje).

Ochranný príspevok

Týmto príspevkom pomáha štát v prípadoch, keď sa žene vypláca DHN a žena sa osobne stará o dieťa alebo o osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, je práceneschopná viac ako 30 dní, je osamelou matkou, ktorá sa stará o dieťa do 31 týždňov veku dieťaťa, je invalidná alebo dosiahla vek na starobný dôchodok alebo sa zúčastňuje na resocializačných programoch (t. č. 1900,- Sk mesačne).

Príspevok pre tehotnú ženu

Príspevok sa od 4. mesiaca tehotenstva poskytuje žene, ktorá je v hmotnej núdzi (t. č. 370,- Sk mesačne), ak pravidelne navštevuje tehotenskú poradňu.

Bližšie informácie o pomoci v hmotnej núdzi a ďalších sociálnych dávkach poskytujú pracovníčky na odbore sociálnych vecí a rodiny príslušného ÚPSVaR, prípadne na mestskom alebo obecnom úrade.

PRÍDAVKY NA DETI

Nárok na prídavky na deti má osoba, s ktorou deti žijú a ktorá sa o ne stará. Pokiaľ prídavky doteraz dostával muž, musí žena, ak deti žijú s ňou, požiadať odbor sociálnych vecí a rodiny príslušného ÚPSVaR, aby ich začali vyplácať jej. Rovnako má žena postupovať, ak otec tieto peniaze nevyužíva pre potreby detí. Odbor sociálnych vecí a rodiny si môže otca aj predvolať. Informácie o potrebných dokladoch môže žena získať na odbore sociálnych vecí a rodiny.

Príplatok k prídavku na dieťa

Touto štátnou sociálnou dávkou štát pripláca k prídavku na dieťa na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa, na ktoré nemožno uplatniť daňový bonus.

ĎALŠIE DRUHY FINANČNEJ PODPORY

Ďalšie štátne sociálne dávky sú: rodičovský príspevok, príspevok pri narodení dieťaťa — pôrodné, príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa (t. č. 20440,- Sk), príspevok na pohreb, príspevky pestúnskej starostlivosti, príspevok pre dieťa zverené do náhradnej starostlivosti a pre náhradných rodičov, zaopatrovací príspevok, príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodilo viac detí.

Sociálna pôžička

Žena, ktorá je bez príjmu alebo má nízky príjem (nedosahujúci úroveň životného minima), môže požiadať príslušný mestský (obecný) úrad o sociálnu pôžičku. Sociálnu pôžičku možno poskytnúť žene, ktorá poberá dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke, na úhradu výdavkov na kúpu alebo opravu základného vybavenia domácnosti a na úhradu niektorých ďalších výdavkov. Pôžička je bezúročná.

Ak ďalšia finančná pomoc nie je povinnosťou žiadneho štátneho orgánu, môžu sa ženy odkázané na pomoc obrátiť na neštátne, resp.

charitatívne organizácie, ako je Charita, Červený kríž, niektoré nadácie, a požiadať o jednorazovú alebo viacnásobnú finančnú výpomoc alebo o darovanie vecí ako oblečenie či nábytok.

NÁROK NA VÝŽIVNÉ

Výživné môže byť určené tak do rozvodu manželstva, ako aj po rozvode (manželské výživné, resp. príspevok na výživu rozvedenej manželky). Podľa zákona o rodine životná úroveň manželov má byť v zásade rovnaká, preto ak manželia spolu nežijú v spoločnej domácnosti alebo aspoň spolu nehospodária, **môže ktorýkoľvek z manželov požiadať súd o určenie manželského výživného**. Súd ho určuje v takej výške, aby zabezpečilo približne rovnaké materiálne podmienky obidvoch manželov a súd prihliada aj na starostlivosť o domácnosť. Znamená to, že v prípade, keď manžel zarába výrazne viac ako žena a z tejto sumy neposkytuje manželke primeranú časť peňazí, súd ho môže zaviazat', aby platil primeranú sumu. Platí to aj naopak, ale takéto prípady sú zriedkavé.

Nárok na manželské výživné zaniká právoplatnosťou rozsudku o rozvode manželstva. Potom môže požiadať hociktorý z manželov o určenie príspevku na výživu rozvedeného manžela v prípade, že nie je schopný či schopná sa sama živiť. V takomto prípade býva výživné nižšie ako počas trvania manželstva a dokazuje sa, či manžel, ktorý o tento príspevok žiada, skutočne nie je schopný sám sa živiť. Súd prihliadne aj na príčiny, ktoré viedli k rozvratu vzťahov medzi manželmi. Príspevok má byť určený vo výške zabezpečujúcej žene primeranú výživu. Nárok na príspevok rozvedenej manželky je možné si uplatniť kedykoľvek po rozvode a zaniká, ak žena uzavrie nové manželstvo.

Príspevok na výživu rozvedeného manžela možno priznať najdlhšie na päť rokov od právoplatnosti rozhodnutia o rozvode. Súd môže výnimočne túto dobu predĺžiť, ak rozvedený manžel, ktorému súd príspevok priznal, nie je z objektívnych dôvodov schopný sám sa živiť ani po uplynutí tejto doby, najmä ak ide o toho manžela, ktorému bolo v konaní o rozvode manželstva zverené do osobnej starostlivosti dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom, alebo o manžela, ktorý má sám dlhodobou nepriaznivým zdravotným stav vyžadujúci sústavnú opateru.

SPOLOČNÝ BYT MANŽELOV

Aj tu platí: **Nevzdávajte sa unáhlene spoločného bytu!**

Žena atakovaná násilným správaním manžela nemá často inú možnosť, ako opustiť spoločný byt. Býva veľmi problematické sa do opusteného bytu vrátiť alebo dosiahnuť, aby z neho odišiel násilný partner. Existuje však možnosť, **aby súd dočasne zakázal násilníkovi vstup do domu alebo bytu**, v ktorom býva osoba (blízka alebo osoba, ktorá je v jeho starostlivosti alebo vo výchove), vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivý z násillia. Súd ukladá takýto zákaz predbežným opatrením na návrh poškodenej osoby. Návrh musí obsahovať tvrdenia o násilnom správaní toho, komu má byť zákaz uložený, a majú byť k nemu priložené listinné dôkazy, ktoré tieto tvrdenia dokazujú. Je dôležité takéto dôkazy súdu predložiť spolu s návrhom, pretože súd rozhoduje o návrhu bez pojednávania na základe týchto dôkazov. Ten, komu je uložené nevstupovať do bytu, je týmto predbežným opatrením viazaný odo dňa, keď mu bolo doručené, a to bez ohľadu na to, či podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie. Súd zároveň v rozhodnutí o predbežnom opatrení uloží navrhovateľke, aby v stanovenej lehote podala na súd **návrh na obmedzenie užívania bytu alebo domu alebo návrh na úplné vylúčenie násilníka z užívania**. Takýto postup sa dá uplatniť pri domoch aj bytoch bez ohľadu na to, či sú v nájme alebo vo vlastníctve ženy a jej násilného partnera. Žena však musí mať k tomuto domu alebo bytu vlastnícky alebo nájomný vzťah.

Ak je byt v spoločnom nájme manželov, možno otázku, kto ho bude užívať ako výlučný nájomca, riešiť až po rozvođe. Dovedy však možno dosiahnuť zákaz vstupu alebo vylúčenie z užívania bytu alebo domu. V zásade súdy určujú za výlučného nájomcu toho, komu boli zverené do výchovy maloleté deti, a súčasne určujú, aký druh bytovej náhrady pre druhého manžela má zabezpečiť.

V prípade, keď manželia majú byt alebo dom v spoluvlastníctve, sa o byte rozhoduje pri vysporiadaní ostatného majetku. Rovnako platí, že aj pred vysporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno dosiahnuť zákaz vstupu, obmedzenie užívania alebo vylúčenie z užívania bytu alebo domu (Pozri aj kapitolu 6a: Občianskoprávne aspekty.)